

3
DISSERTATIO IVRIDICA INAVGVRALIS,
SISTENS DISQVIVISIONEM
A N A T O C I S M V S
A N E T Q V A T E N V S S I T
P R O H I B I T V S,

Gr. 15. num. 39.

12

1760, 5.

QVAM,
SVMMO IN COELIS NVMINE ADIVVANTE,
EX CONSENSV
AMPLISSIMAE FACVLTATIS IVRIDICAE
ACADEMIAE VARNIACAE,

P. 449.
PRAESIDE
VIRO ILLVSTRI ATQVE CONSVLTISSIMO,
DN. ERN. IO. FRID. Mantzeln,
SEREN. DVCIS REGN. MECKL. CONSIL. CANCELL. AC CONSIST.
PANDECT. PROF. PVBL. ORD. COM. PAL. CAES. FAC. IVR.
SENIORE, ATQVE H. DECANO,
STVDIORVM SVORVM PROMOTORE SEMPER
COLENDO,

PRO OBTINENDIS SVMMIS IN VTROQVE
IVRE HONORIBVS,
ANNO MDCCLX. DIE XIII. MARTII
ATHENIS VARNIACIS

PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI SVBIICIT,
L V D O L P H P H I L I P P
M E C K L E N B V R G,

BOICENBVRGO MEGAPOL.
SVPREMORVM IVDICIORVM ADVOCATVS RECEPVS.

ROSTOCHII,
LITTERIS ADLERIANIS.

DISSEMINATIO LIBRORUM
ANNO 1785
ANNO 1785
ANNO 1785

SYMBOLO IN GORIS NUNNE ADVANTIS
ACADEMIAE VITTOBENSIS
ACADEMIAE VITTOBENSIS

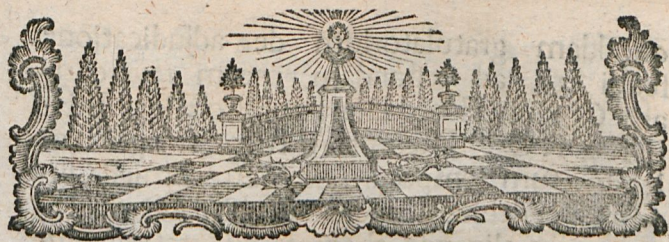
PHILIPPUS JOHANNES
PHILIPPUS JOHANNES
PHILIPPUS JOHANNES

PHILIPPUS JOHANNES
PHILIPPUS JOHANNES
PHILIPPUS JOHANNES

PHILIPPUS JOHANNES
PHILIPPUS JOHANNES
PHILIPPUS JOHANNES

PHILIPPUS JOHANNES
PHILIPPUS JOHANNES
PHILIPPUS JOHANNES

INGRESSVS.

Cum mihi, in numerum Advocatorum ordinariorum ante aliquot annos clementissime recepto, juxta præscriptum *constitutionis Illustrissimæ ducalis de 7mo Aprilis 1711.* jam incumbat, ut exanlato examine et inaugurali dissertatione conscripta, summis in utroque Jure honoribus ornatum me sistam; præprimis de materia quadam practico usu non destituta eligenda fui sollicitus. Adhuc Academiam Varniacam frequentans exercitationis gratia dissertationem quandam, ex jure feudali desumptam, de *alienatione feudorum* conscriptam, publice defendere sætegi, & haud multo post eodem anno 1752. schediasma quod-

A 2

quod-

quoddam gratulatorium de adjudicatione feudi etc. ad testandam meam reverentiam Consultissimo Domino Professore BECKERO, Præceptori meo semper colendo, tum temporis fascis Academicos suscipienti, debitam, prelo submissi. Hisce per motus in eligendo themate dissertationis inauguralis ad aliam jurisprudentiæ nostræ partem respicere, & inter varias, quæ mihi sese obtulerunt materias, eam, quam titulus præ se fert, eligere placuit, non dubitans, fore, ut in posterum eo majorem usum præbeat, cum etiamnum in foro de ea controversatur, mihiq; partes eam in judicio defendendi antehac fuerunt demandatæ. Dissertatione jam maxima ex parte exarata, a gravissimo Domino Decano & Præsidente, Viro Illustri atque consultissimo, mihi transmissa fuit dissertatio Carrachiana de eadem materia conscripta, sed inspectio docebit, meam dissertationem non omni usu fore destitutam, licet diffiteri nequeam, memet Carrachianam dissertationem in ultimis paragraphis hujus tractationis haud sine fructu adhibuisse.

TRACTA-

TRACTATIO.

§. I.

Nihil æquitati magis est conveniens, quinimo ipsa æquitas nil magis postulat, quam ut ille, qui facultates suas aut alias res in alterius usum ad tempus concedit, iisque se ipsum privat, eum in finem, ut alter commodum inde percipiat ad bona sua melioranda, conservanda, vel augenda, quique igitur hac liberalitate sibi demit occasionem tum suis facultatibus fruendi, tum cum istis commodum sibi conciliandi, ut ille, inquam, de alterius lucro vel propter usum nummorum quandam ab illo percipiat compensationem. Nolunt enim Leges, ut quis cum damno alterius fiat locupletior, hincque tam jure naturæ quam jure gentium approbatum, ut usuræ pro mea pecunia, alteri mutuo data ab illo, qui eam accepit, mihi solvantur, quippe sub quarum denominatione fructus isti pro usu pecuniæ mutuo

A 3

data

datæ competentes veniunt. Tam certum enim est, quam quod certissimum, Jus naturale in contractibus semper observare proportionem arithmeticam *Hagen de usuris C. 3.* & neminem esse obligatum, ut alteri usum quantitatis debitæ gratis concedat. *arg. L. 13. §. 20. de act. emt. venditi.*

§. II.

Noto notius est; quantum odiosa fuerit denominatio usurarum in auribus Moralistarum & Theologorum, istarum exactionem ac acceptionem ad peccata referentium, istasque tam jure positivo divino, quam naturali, prohibitas autumantium. Non quidem meorum est partium, eorum disquirere rationes, quippe quæ partim ex contractu mutui gratuito, partim exinde, quod cum pecunia sit sterilis, illa non possit esse fructuosa, partim quia usurarum exactio Hebræis in sacro Codice est interdicta, sunt desumptæ. *a Felden in annot. ad Hug. Grot. de jure Belli & pacis §. 12.* Verum enim vero omnia hæc argumenta facile corrunt, si perpendamus, contractum quendam, qui regulariter est gratuitus, tamen etiam non gratuitum fieri posse, si partes ita inter se convenerint, id quod præcipue in mutuo occurrere solet, cum nemo alteri pecunia sua gratis succurrere sit obligatus, nec ejusmodi quid jure quodam ab ipso exigi queat. Deinde etiam res per se steriles, industria hominum adhibita & accedente, fieri possunt fructuosæ, & cum nummi mutuo dati debitori usum præbeant, adeoque merito etiam utilitatem ille capere debet, qui nummos in alterum

rum transfudit, ut illis utatur. Præterea æquitati conveniens est, ut Creditori propter carentiam bonorum utique interesse præstetur, sive indigentia sit cum lucro ratione ejus, qui mutuum accepit, connexa, sive non, sive Debitor sit Pupillus, qui sibi ipsi haud prospicere, nec curam suarum rerum gerere potest, sive sit alius quidam. Quod vero prohibitionem usurarum Hebræis factam concernit, ista penes nostrates nullius est ponderis. Nam in jure divino usuræ solummodo sunt prohibitæ, quatenus sunt immoderatæ & injustæ, ad oppressionem proximi tendentes. Certum potius est, usuras non merum continere lucrum, nec contra regulas Justii peccare, *L. 3. §. 20. D. de act. empti venditi*. Sed eas tendere in compensationem incommodi & periculi, quod is, qui pecuniam alteri utendam concedit, suscipere tenetur. Cum jure naturæ itaque consentit, ut ille, qui alterius pecunia utitur, indeque emolumentum capit, Domino partem ejus emolumenti usurarum nomine præstet. Nec differentia quoad debitorem pauperem locum invenit, idque eo minus, cum Creditor in isto casu majus adhuc periculum suscipiat, nec ullo modo obligatus esse queat, ut rei suæ usum donet, & locet, licet haud diffitear, generosi esse animi pauperi gratis succurrere. Interim hæc pertinent ad officia imperfecta, quæ jure naturæ non per modum Legis sunt præscripta. *Leysser spec. 243. med. 1. & 2. Puffendorff in jure Nat. & Gent. L. 5. C. 7. §. 8.*

§. III.

Nec affirmari potest, priscas Gentes usurarum stipulationem simpliciter fuisse avertatas. Haud enim per se, sed ex accidenti usuræ fuerunt odiosæ, cum Creditores avari magnos circa eas fecerunt abusus, & pauperes Debitores ad incitas redigere sibi haud duxerint religioni. In eo veram invenies rationem, quare Jus tam Romanum quam canonicum usurarum exactiorem tam acri odio prosequantur, & quare ipsum Jus Germanicum usurarum stipulationes tam arctis inclusit limitibus, in legibus tam Imperii universalibus, quam provinciarum particularibus, nec non in Statutis civitatum municipalibus, præscriptis. Licet igitur ob frequentes abusus, nimiamque scenorum iniquitatem jura modo allata usurarum exactiorem tam odiosam habuerint, postea tamen æquitate perspecta, quod cum meis, quibus alter utitur, mihi sit carendum, eo magis jus aliquid pro usu concesso exigendi mihi sit concedendum, dum Jureconsulti animadverterint, neminem, qui aliorum ope ac subsidio pecuniario indiget, illud obtenturum, sicque toti Reipublicæ plenariam usurarum prohibitionem obfuturam, quinimmo per talem inhibitionem varias Creditoribus dari occasiones, sub aliis speciosis prætextibus usurariam exercendi pravitatem, successu temporis in jure Romano usuræ sunt approbatæ, nullo habito respectu, eas secundum veterum Philosophorum placita pro odiosis fuisse habitas. Optime de materia isthac legi meretur *Stryckius in Usu Moderno tit. de Usuris, §. 1. & 2.* Absque usuris enim mutua inter homines bonorum communicatio

catio & mutuatio diu consistere non potest. Semper scilicet dantis deterior foret conditio quam accipientis. Quapropter recte asserit *Cothmannus in Vol. 3. Resp. 52. n. 43.*, sine usuris mundum constare non posse. In iure canonico propter principia primitivæ ecclesiæ, secundum quæ omnes usuræ execrantur, istarum executionem esse prohibitam nemo erit qui inficias ibit. *c. quoniam dist. 47. c. fin. X. de usuris c. 1. & 2. eodem in 6to cap. 17. X. de foro competenti*, ita ut etiam statuta usuras permittentia improbentur. *Clem. un. de usuris*, cum iure Pontificio ad delicta usuræ referantur. Tamen, si verum dicendum, ipsum Jus canonicum revera usuras approbavit, id quod facile erit probatu, dummodo in verbis volumus esse faciles. Interesse enim, tam lucri cessantis, quam damni emergentis, pro mutuo dato exigi posse, ambabus concedunt Pontificii. *C. 9. X. de arbitris. C. 16. & 18. X. de usuris C. un. X. de plus petitione. C. 48. X. de sentent. excomm. de Balthasar de usuris iure Lubecensi in concursu Creditorum in eadem classe cum sorte integre collocandis. §. 1. 2. & 3.* Cum vero interesse locum usurarum subeat, per se patet, & Jus canonicum per indirectum usuras haud improbare. Nam Jus canonicum fundamentum prohibitionis in iure divino collocat. *C. consuluit X. de usuris.* Cum vero Spho præcedenti jam deductum, Jus divinum solummodo de usuris immeritis & nocivis esse explicandum, prono alveo sequitur, juris canonici dispositionem falsis inniti principiis, cum quicquid citra fraudem & dolum proximi fit, in Republica bene constituta pro illicito non sit habendum. Ejus naturæ autem sunt usuræ moderatæ.

B

Simi-

Similiter & jura Germanica damnarunt usuras, uti ex multis perspicere licet collectionibus, quid quod haut paucæ adhuc existant leges provinciales, quæ licet usuras in regula permittant, tamen in concursu creditorum, si massa bonorum ad sortem creditoribus solvendam non sufficiat, usuras aut plane non creditoribus hypothecariis adjudicant, aut saltem ad quosdam annos solummodo tribuunt, uti de Saxonia testatur *Mevius ad Jus Lubecense L. 3. tit. 1. art. 12. n. 76.* & de jure Lubecensi ex dispositione *art. 2. L. 3. tit. 2.* patet, usuras unius anni tantum in concursu cum sorte collocari, licet e contrario Jus Lubecense per *art. 12. libr. 3. tit. 1.* istis creditoribus, qui mutuum absque usurarum stipulatione dederunt, magnam præferentiam in concursu creditorum tribuat, eosque ante ipsas hypothecas publico libro insertas collocet, cujus ratio procul dubio ex odio usurarum est deducenda. *Illustris Dn. Mantzelius de pecunia sine usuris credita. Balthasar in cit. dissert. §. 5.*

§. IV.

Licet vero in diversis provinciis odium usurarum multis constitutionibus provincialibus occasionem dederit, limites usurarum determinandi, Serenissimi tamen Duces Megapolitani non simpliciter retinuerunt principia plurimorum de odio usurarum haud satis fundata, sed potius, uti in ceteris casibus, ita etiam intuitu usurarum æquitatis rationem gesserunt, Existat enim *constitutio d. d. Suerimi die 29. Januar. 1646.* vi cujus usuræ cum sorte eodem gaudent jure,
ac

ac cum ista eodem loco in concursu Creditorum collocantur, in verbis: An welchem Ort die Urtheil jemanden das Capital zuerkannt, an selbigem Ort er auch der darauf betragten rechtmäßigen Zinsen fähig seyn solle.

§. V.

Ne vero homines lucrum captantes ac horrendum foeneratorum genus miseris debitoribus nimium inferant damnum, in Legibus tam peregrinis a Germanis postea receptis, quam in ipsis Legibus patriis, five sint Imperii universales, five Provinciarum particulares, usurarum exactio varios accepit limites. Nam pro mutuo alteri dato fructus ut percipiamus, cum aequitate convenit, ac alter pro usu nostrarum facultatum, atque hinc capto lucro, ut mihi sese exhibeat realiter gratum, est necesse. Interim fructus pro mutuo accipiendi ita debent esse proportionati, ne debitor omnibus privetur commodis. Quantitatem igitur & modum determinarunt Leges, licet nec in omnibus Provinciis, nec in quovis casu unum idemque sit sancitum. Sic Romani usuras determinarunt trientes, five 4 pro centum; nonnunquam bestiales, five 8 pro centum, et in quibusdam casibus centesimas usuras justas crediderunt, sicuti etiam in quibusdam casibus solummodo 3 pro centum admiserunt, *Schaumburg Introd. in Jus Digest. tit. de usuris §. 3.* In Germania tamen quincunces regulariter sunt permixtae, *Recess. Imp. de 1500. 1530. 1548. 1577. & 1654. §. 174.*, nisi in Legibus provincialibus majores concedantur, uti in

nostro Ducatu Megapolitano, in quo usuræ a 6 pro-
centum promissæ in iudicio addicuntur, si debitor in
mora est constitutus, ita ut semissales usuræ instar
poenæ conventionalis, valeant. Equidem SERENIS-
SIMVS DVX GVSTAVVS ADOLPHVS in edi-
cto d. d. Güstrow d. 20 Febr. 1662. semissales usuras
plane prohibuit, nihilominus tamen postea in comi-
tiis publicis Parchimi 1667. habitis ad gravamina or-
dinum nostrorum Provincialium ab hac prohibitione
iste casus excipiebatur, si debitores morosos se præ-
beant, uti apparet ex Resolutione, cujus verba exstant
apud *Tornovium de feud. Mecklenb. P. 1. Sect. 4. §. 3.*
p. 555. P. 2. c. 4. Sect. 1. §. 34. p. 64. Pariter etiam in
Ducatu nostro propter præsentis belli calamitates mu-
tuum publicum cum fuisset contrahendum, ex con-
sensu tam Serenissimi Ducis, quam ordinum Provin-
cialium, usuræ a 6 pro centum ultro sunt promissæ, id
quod ex edicto d. d. Lubecæ d. 31. May 1757. videre
licet. Deficientibus vero Legibus provincialibus se-
cundum Leges Imperii universales semper erit pron-
tiantandum. In Ducatu Brunsvicensi tantummodo
usuræ quincunces permittuntur, quicquid etiam multi
de semissalibus ex constitutione Friderici Ulrici de
1618. & communi decreto Regiminis de 1749. affir-
mare velint, nam per Recessum Imperii de 1654.
hæc edicta sunt sublata, & adhuc hodie fœneratores
ad restitutionem ejus, quod ultra quincunces accepe-
runt tenentur, v. *Appendix der Wolfenbüttelschen*
Zof: Gerichts Ordnung, p. 804.

§. VI.

Quibus præmissis propius ad scopum meum accedere valeo. Animus mihi est disquirendi, num anatocismus indistincte, absque omni limitationes & simpliciter injustus atque illicitus vocari possit. Credo potius, eadem celeritate, qua plurimi anatocismo talem condemnatoriam minantur, illius justitiam atque æquitatem absolutoria sententia, ut ita dicam, manuteneri posse. Nam bene est notandum, nec Debitori moroso, nec creditori feneratori & nimium lucrum inhiant, nimis esse favendum atque indulgendum. Ratio potius, quare anatocismus prohibeatur, caute est perpendenda, & justici oculi ad æquitatem sunt conjiciendi. Quo facto facili negotio apparebit, anatocismum modo esse licitum, modo illicitum, hinc limites ratione ejus justitiæ & injustitiæ esse ponendos, id quod in præsentis specimine paucis enucleare allaborabo.

§. VII.

VSVRA est compensatio incommodi & periculi, quod ille, cujus pecunia alter utitur, subit *L. 60. pr. D. pro socio*, & accessorium fortis habetur. *L. 4. 12. §. 23. C. de usuris*. Dum vero de exactione usurarum jam agere allaboro, necesse erit præmittere, usuras hodie regulariter deberi vel EX CONVENTIONE vel EX MORA. *Recess. Imp. d. 1600. §. Weil nun 2c. & de 1654. §. 154.* Datur quidem adhuc modus usuras exigendi ex æquitate, de quo exempla in *L. 12. §. 9. D. mandati. L. 1. §. 1. D. de usuris*, existant, ut scilicet mandatarius

B 3

pro

pro sorte sua impensa a mandante usuras exigere possit, & socius, qui communem pecuniam sibi appropriavit, ex æquo usuras solvere teneatur. Sed de eo in præfenti non sum sollicitus. Cum vero debitor usuras promissas ex jure perfecto solvere debet, ita, ut per adductum *Recessum Imperii de 1654. §. 174.* & alias Leges paratissima executio decernatur, ille quoque si in mora constitutus, creditori suo infert præjudicium & detrimentum, ad quod resarciendum merito tenetur. Hoc vero aliter fieri non potest, quam ut pro retentis usuris creditori compensatio fiat, id quod duplici modo expedi ri potest, vel per actionem ad id, quod interest, vel per pactum, ut usuræ debitæ pro sorte nova habeantur, atque creditor sic indemnus præstetur. Ceterum usuræ, quæ ex mora debentur, vocantur *PVNITORIAE*, illæ vero, quæ secundum leges contractus sunt solvendæ, *CONVENTIONALES* audiunt.

§. VIII.

Meum igitur erit inquirere, num ejusmodi pactum ideo inuitum, ut Creditor propter moram a debitore in solvendis usuris commissam, indemnus præstetur, vi cujus debitæ usuræ pro nova sorte habeantur, sicque iterum usuræ de iis solvantur, sit invalidum nec ne? Cum id, quando usuræ usurarum exiguntur, in genere anatocismus vocari soleat, sequitur, ut ejusmodi pactum speciem anatocismi constituat. Haud negari potest, leges eum in finem, ne morosi debitores nimium patiantur damnum, illis succurrere voluisse, adeoque limites in modo usuras exigendi constituisse,

stituisse, quamobrem maxime dubia sese exserit quaestio: *num usurae usurarum exigi possint, nec ne?* Legum verba si inspiciamus, ejusmodi exactionem notorie vocant anatocismum, & quicumque hasce Leges absque grano falis interpretatur, responsonem in promptu habet, anatocismum esse illicitum & injustum & prohibitum. Sed uti aequae facile anatocismus, si ad aequitatem respiciamus, tanquam licitus, aequus, justus & non prohibitus defendi potest; ita necesse est, ut justitia pariter ac injustitia anatocismi rite perpendatur, semper ad id, quod aequum sit, respiciatur, principia recte stabiliantur, atque omnia bene distinguantur, id quod, quantum vires meae & angustia temporis permittant, perspicendi jam meum erit propositum.

§. IX.

ANATOCISMVM, quantum ad me pertinet, definitio *per pactum inter Creditorem & Debitorem initum, ut usurae in novam sortem convertantur, & usurae usurarum solvi debeant.* L. B. de Wolff in *jure Nat. P. 4. §. 1426.* Hunc anatocismum distinguunt Doctores in *separarum & conjunctum.* Ille committitur, si usurae in novam sortem convertuntur, & debitor super usuris in sortem redactis peculiare chirographum dedit. Hic vero perpetratur, si usurae sorti principali immiscentur. *Ludovici in Usu pract. Dist. Jurid. L. 22. tit. 1. Dist. 10.,* qui iterum subdividitur in *mensuratum*, si singulis mensibus, & *anniversarium*, si singulis annis usurae in sortem rediguntur.

§. X.

§. X.

Jure naturæ uti usuræ sunt licitæ, ita nec anatocismus ullo modo secundum principia juris naturæ prohibitus cenferi potest. Jus civile vero damnat anatocismum & separatum & conjunctum. Licet enim olim anatocismus fuerit permissus, id quod apparet ex *L. 27. D. de re judicata*, tamen in *Lege 26. §. 1. D. de condict. indeb.* omnia pacta super *duplum usurarum* & *usuras usurarum* sunt prohibita, ita, ut solutæ repetentur. Imperatores etiam eousque hanc prohibitionem extenserunt, ut illi, qui usuras usurarum *illicite* exegit, infamiæ maculam esse irrogandam, fanciverint. Tandem Justinianus in *L. 28. C. de usuris* in universum anatocismum prohibuit, ita ut *nullo modo usuræ* in sortem convertantur, & usuræ usurarum exigi debeant, in verbis: *ut nullo modo usura usurarum a debitoribus exigantur.* Idem repetitum est in *L. 3. C. de usuris rei judicata.* Seriæ hujus prohibitionis ratio in eo consistit, ut caveatur studium tenuiores debitores opprimendi, & in fœneratorum odio. *L. ult. C. de usuris.* Detestanda enim avaritia Creditorum eorumque malitia Imperatori hasce Leges ferendi suppeditavit motiva.

§. XI.

Nec desunt Leges Germanicæ, quæ eodem rigore prohibent, ne usuræ usurarum exigantur aut solvantur, & facillimum foret ex diversis provinciis constitutiones sive leges provinciales addere, quæ uno ore prohibitionem anatocismi in jure Romano factam corroborant.

roborant. Sic prohibent illum *Leges Imperii de 1500. tit. 31. 1548. 1577. tit. von wucherlichen Contracten. Recess. Imp. de 1654. §. 174.* & speciatim in patria nostra *ordinatio politica tit. von wucherlichen Contracten §. da aber einer 2c.* in quibus Legibus simul etiam pœna usurariæ pravitatis est determinata, sicut pariter jus canonicum *c. 3. x. de usuris. c. 2. eodem in 6to. c. 1. X. de sepulturis* poenas in usurarios constituit.

§. XII.

Quæ hætenus de prohibitione, usuras usurarum exigendi, dicta sunt, a Doctoribus eousque extenduntur, ut, licet debitor usuras usurarum creditori jam solverit, eas tamen iterum per conditionem indebiti a debitore repeti posse, asserant. Dum enim, inquit, creditor contra juris civilis dispositionem usuras usurarum tanquam indebitum, id est, ad quod alteri præstandum non est obligatus, accepit, debitor facultate gaudet, istas tanquam indebitum conditione indebiti ab accipiente repetendi. *Böhmer de action. f. 2. c. 5. §. 27. Carrach. diss. de anatocismo licito & illicito §. 5. n. 18.* Interim tamen si perpendo, quod usuræ solutæ, licet non sint promissæ, & licet quis majores, quam promisit, soluerit, minime condici queant, *Mevius conf. 99. Leyser sp. 148. m. 6. et 7. Engelbrecht observ. forens. obs. 98.* dubium adhuc moveri posset, num solutæ usuræ indebiti conditione repeti possint nec ne, præsertim cum anatocismus de jure naturæ haud illicitus sit, et indebiti conditio tunc solummodo locum habet, si alter alteri quid præstiterit, ad

VIX 2

C

quod

quod ne quidem de jure naturæ fuerit obstrictus *L. 15. 16. 18. 64. D. de condict. indebiti.* Prævideo quidem hic objectionem valde probabilem sequentem, quod ea, quæ de conditione indebiti propter obligationem ad solvendum naturalem cessante adduxi, de obligatione naturali non adprobata, minime autem de obligatione naturali plane reprobata intelligenda mancant, ad quam ultimam speciem propter verba legis generaliora obligationem de usuris usurarum solvendis simpliciter referendam esse contendere fatagunt. Sed nego ac pernego hic obligationem naturalem a civilibus Legibus plane reprobata, præcipue, si respiciatur ad ea, quæ de hac materia infra subsequuntur.

§. XIII.

Ex isto, quod hucusque deductum fuit, colligi potest, anatocismum in jure esse prohibitum. Odium vero usurarum in jure Romano ubique elucens huic prohibitioni ansam dedisse, nemo erit, qui negabit. Supra enim scripsi, olim apud Romanos usuras plane locum non habuisse, nisi speciatim essent stipulatæ, cum usuræ ex mora jure Romano plane fuerint invalidæ. *L. 3. C. de usuris.* Hodie vero usuræ non sunt odiosæ, potius in *Recessu Deputationis de 1600 §. 52. & Recessu Imperii de 1654. §. 174.* usuræ ex mora sunt approbatæ. Nec desunt Doctores, qui asserunt, quod hodie usuræ debeantur, licet nec mora nec pactum extet. *Ayrer in dissert. de arbitrio judicis circa usuras. De Balthasar in diss. de pecunia assècurationis in loca-tione conductione.*

§. XIV.

§. XIV.

Mutato itaque statu Romano a nostro plane in materia usurarum diverso, sicque mutatis circumstantiis, in quibus lex lata est, necesse etiam est, ut ipsa lex mutetur. *Böhmer Introd. in jus Digest. tit. de Legibus §. 16.* Cessante enim legis ratione, nec alia in ejus locum succedente, ipsa lex quin cesset, in dubium vocari potest a nemine. *Idem libr. cit. tit. de just. & jure §. 6. n. 2. ibique adl. LL.* Non itaque ad rigorem prohibitionis anatocismi in jure Romano factæ est respiciendum, sed potius æquitatis ratio semper habenda, ita ut nemo cum damno alterius sese locupletet. *L. 14. D. de condict. indeb. L. 206. D. de Reg. jur.* Hinc eorum ratio potior esse debet, qui de damno vitando certant, quam qui lucrum captare intendunt. *L. fin. §. 1. D. quæ in fraud. credit.* Anatocismus enim juri naturæ non repugnat *Griebneri princ. juris nat.*, et si forte adhuc dubium esset, an non mutato licet statu juri Romano nihilominus quoad usuras adhuc sit inhærendum, interim tamen verisimum foret, in casu tali dubio illam sententiam esse eligendam, quæ juri naturæ convenit.

§. XV.

Liceat mihi igitur deducere, anatocismum hodie non adeo esse illicitum. sed in certis casibus & certis sub limitibus nihil æquius esse, quam usuras usurarum exigere. Usurarum de usuris enim exactio tunc locum habet, si debitor in mora constitutus usuras debi-

tas legitimo tempore non solvit, ac creditori suo inde damnum oritur. Absit a me, ut talium lucri cupidorum defensor esse velim, qui ob moram brevis temporis statim anatocismum exercere volunt, sed cum grano salis potius hoc intelligendum erit ejusmodi de casu, si mora ita est qualificata, ut ex ea creditoris detrimentum vel lucide probari, vel per præsumptiones doceri possit.

§. XVI.

Per talem moram creditor fructibus pro sua pecunia, qua alter utitur, privatur, istaque compensatio creditori pleno jure competens in usu debitoris manet, quam tamen creditor in suum commodum adhibere potuisset. Debitor igitur suo creditori intercipit commodum, ipsique præjudicium infert, sibi vero emolumentum conciliat. Iam autem per usurarum definitionem §. 7. adductam compensatio quædam incommodi & periculi, quod ille, cujus pecunia alter utitur, subit, fieri debet; istaque compensatio ipsis in legibus est fundata, hinc perspicere non valeo, quidni etiam de usuris debitis non solutis, & in usu debitoris retentis, iterum usuræ exigí possint, cum creditor ex istis sortem constituere potuisset, quæ ipsi usuras peperisset. Æquitati enim hoc prorsus est conveniens, & æquitatis etiam judex habere debet rationem, *L. 8. C. de judiciis*. Præterea mora debitoris creditori non debet nocere, & debitori prodesse. *L. 37. D. mandati. L. 14. D. de Reg. jur.* Supinæ negligentiae notam, immo doli suspicionem, evitare nequit, quem lex interpellat, *Schaumburg. comp. digest. L. 27. tit.*

3. §. 3. Si igitur debitor morosus adhuc cum dolo habere deberet commodum connexum, dolus ipsi contra omnia principia juris & æquitatis prodesset, id quod foret absurdum.

§. XVII.

Si itaque indistincte usurae usurarum essent prohibita, fieri posset, ut creditor plane ad incitas redigeretur, cum e contrario debitor fortunas suas in multo meliorem statum collocaret. Finge enim, creditorem sibi victum et amictum comparandi inhabilem, ac tantummodo de usuris vitam degentem. Finge porro, anatocismum semper esse illicitum, et debitorem in usuris solvendis morosum. Nonne tunc foret necesse, ut creditor aut pereat, aut versuras faciat. Posteriori in casu usurae ab eo forent solvendae. Quis vero non videt, eum, nisi debitor usuras usurarum ipsi solvat, intra duodecim circiter annos sortem suam penitus perditurum, dum ille de mutuo quotannis ab eo faciendo usuras solvere cogatur. Annon æquius erit, ut debitor creditorem praestet indemnem. Quoties enim agitur de interesse damni emergentis, toties interesse ulterius interesse exipi potest *Barbosa thes. jurisprud. Lib. 19. C. 48. §. 70.* Ut taceam, per moram creditori currentis vilioris monetae intuitu haud leve inferri posse damnum. In multis etiam aliis casibus accidere potest, ut quis ad negotia peragenda usuras ipsi quotannis solvendas adhibere velit, quas vero propter moram debitoris non consequitur, sicque pecuniam mutuo accipere cogitur. Quid tunc æqui-

us, quam ut indemnis praestetur? Vnde fit, quod inter mercatores lucrum etiam cessans damni habeat rationem. *Mevius de arrestis.*

§. XVIII.

Sicut per ante adducta anatocismus non adeo illicitus est, sed Judex ad aequitatem semper oculos conicere tenetur, ita praeter casus jam adductos usurae licite in sortem converti, et usurae usurarum licite exigi possunt, si illae sint promissae, et de iis conventio creditorem inter et debitorem fit inita. Facile praevideo catervam dissentientium. Adsunt dissertationes celeberrimi *Cocceji* et *Frommanni* de anatocismo, qui anatocismum in genere damnant, et multo minus conventionem de usuris usurarum, usurisque in sortem convertendis, approbare volunt. Quorum argumentum eo redit, ut, cum usurae certam in Legibus acceperint formam, voluntate privatorum nil aliud determinari queat. Quicquid enim, inquit, contra Leges peragitur, istud ipso Jure nullum est. *L. 5. C. de Legibus.* Atqui Anatocismus in Legibus est prohibitus, *per supra allegatas Leges*, hinc sequitur, promissionem sive conventionem de anatocismo ipso Jure nullam esse. Equidem ambabus concedo, hocce argumentum primo intuitu non levis esse ponderis. Attamen hisce ex rationibus, quilibet cum dominus de re sua pro arbitrio disponere juriq; suo in Legibus concessio renunciare, atque conditionem suam reddere possit deteriore *L. 6. §. 5. D. de confessis.* simpliciter asseri non potest, conventionem de usuris usurarum, atque in sortem conver-

convertendis indistincte a Legibus invalidam reputari. Sed per limitationem res erit expedienda, quam nunc determinabo, sicque defendere audeo, anatocismum five conventionem de usuris usurarum, et de usuris in fortem convertendis expresse initam licitam esse, id quod sequentes Sphi docere debent.

§. XIX.

Leges quidem Romanas quod attinet, earumque verba generalia, in illis usuras usurarum prohibitas esse negare non possum. Sed rationem hujus dispositionis, et unicum fundamentum prohibitionis in natura mutui gratuita, et odio sceneratorum, quorum vitiis limites ponere istæ leges student, solummodo quarere debemus. Concedunt hoc ipsi illi Jcti, qui tamen anatocismum in totum prohibirum esse contendunt, quando interesse creditori præstandum concedunt. *Conf. STRYCK, in cautel. Contract. Sect. II. Cap. I. §. 26.* Immo argumenta ex ipsis legibus Romanis deducta unicum hanc adæquatam rationem satis probant, ac sufficienter demonstrant, non simpliciter usuras usurarum prohibitas fuisse Romanis. Sufficiat hic provocare ad *L. 27. ff. de re judic.* Proponit in illa Modestinus casum, quo per sententiam quis ad usuras usurarum solvendas condemnatus erat. Adjicit ipse, contra leges esse hanc sententiam. Sed tamen eam injustam solummodo, non nullam dicit. Defendit, appellatione interposita propter defectum formalium rejecta, actori ex ipsa hac sententia judicati actionem competere, quod non obtinisset, si simpliciter contra leges absolute

lute prohibitivas, hinc ipso jure nulla fuisset haec sententia, quippe quae numquam transit in rem judicatum. *Conf. Godofredus ad dict. leg.* Vbi itaque ratio legis hujus prohibitivae cessat, ubi nullus improbus feneratorius contractus, innocentem debitorem ad incitas redigens, pro fundamento conventionis ponitur; ibi & ipsa lex cessare debet, & usurae usurarum, quae tunc verum interesse continent, licitae manent, nulloque modo prohibitio illa generalis ad ejusmodi casum sese extendit. Vnde fundata ratione infero, anatocismum licitum & non prohibitum esse semper, si commodum magis, quam detrimentum, debitor exinde capit, ne locupletior fiat cum damno creditoris, qui pecunia sua in utilitatem alterius carere debet.

§. XX.

Multo magis de usu hodiernae praxeos hanc sententiam defendere possum, usuras usurarum non solummodo, sed & conventiones de usuris in sortem convertendis, licitas esse, dummodo non improbus feneratorius contractus, & in oppressionem infelicis debitoris tendens usuraria pravitas se immisceat. Idque defendere satago, quidquid etiam in contrarium pro ista prohibitione anatocismi universali afferre studeant *Coccejus, Frommann, aliique Jcti*, quibus quoque assentire videtur *b. celeb. Böhmerus in Jur. Eccles. Protestant. Lib. 2. Tit. 24. §. 26.* licet sibi ipsi contrarius maneat, quando ea conferuntur, quae *l. c. L. 5. Tit. 19. §. 43.* de usuris in genere exposuit. Si modo enim respiciamus ad ea, quae a me in §pho 13. de mutata qualitate hodiernae usura-

usurarum dicta sunt; Si modo perpendantur, quae in Spho III. adduxi, quod, si creditores ex mutuo propter moram debitorum damnum capere debeant, his omnis occasio eriperetur mutua obtinendi atque quaestum suum conservandi firmissima stat mea sententia. Et licet leges Imperii aliæque Germanicæ Provinciales hac in materia legibus Romanis adstipulari videantur, tamen cessante ratione prohibitionis, & ut utar verbis *Cap. 8. X. de consangu. & affinit. cessante prohibitione, & effectus ejus cessare debet*, pactum hoc sub determinatione supra allata, licet alias prohibitum, tamen licitum atque validum manebit, permanebitque.

§. XXI.

Quonam enim vero fundamento de injustitia & iniquitate accusatur eiusmodi pactum, quando debitor, ad usuras soluendas obstrictus, a creditore petit licentiam usuras per aliquot annos retinendi, quia sibi emolumentum producere, ac incrementum bonorum forsitan acquirere possit, non tamen commodam inueniat occasionem ad aliud mutuum contrahendum, inque solvendas usuras priori creditori debitas iterum expendendum? Quid tunc æquius ac legibus naturalibus magis conveniens, quam pactum cum creditore primo initum, de usuris residuis in sortem convertendis, addita lege, quod de iis iterum usurae solvendae maneant? Annon circumstantiae sese exferunt apertae, quae anatocismum magis praecipiant, quam prohibent? Nam interesse lucri cessantis utriusque praestandum est, quod ex conventionem partium dependet.

D

det.

det. L. 28. ff. de novat. L. 21. §. 3. ff. de act. emt. Berger
 Oecon. Iur. L. 3. Tit. 8. §. 14. n. 1. Quia vero hodie
 usuræ tanquam interesse lucri cessantis. & compensatio
 propter usum pecuniæ mutuo datæ, considerantur, sicuti
 ipsi contra sentientes negare non possunt, per ea quæ
 allegat Bötker Iur. Eccles. Protest. Lib. 5. Tit. 19. §. 43.;
 hocce autem interesse semel præstitum et solutum per
 se consistit, nihilque prauitatis redolet, sequitur, ut si
 tale mihi debitum interesse penes debitorem maneat,
 atque in sortem convertatur, per se nihil iniquitatis
 exinde enasci possit, cum usuræ termino elapso debitæ
 nec solutæ, non amplius usuræ sint, sed fors principalis.
 L. 58. §. 1. ff. de administr. tut. Ergo & id, quod inter-
 est, de sorte ista recte exigitur l. 2. ff. de eo quod certo
 loco. Berlich. P. 2. Dec. 268. n. 22. Id. Pract. Concl.
 P. 2. Concl. 38. Digna sunt, quæ hic exscribantur verba
 notatu dignissima MEVII P. 4. Dec. 213. „Non ap-
 „paret ratio, cur alicui liceat usuras solutas eidem
 „debitori reddere, & in novum mutuuum convertere,
 „& tamen usuras ipsas penes debitorem velut solutas
 „non relinquere. Cum perinde sit, an quis acceptas
 „iterum solvat, an relinquat, quia hoc est brevi manu
 „mutuari & solvere. Etsi vero & hoc lex improbet,
 „tamen mores jam legem pertraxerunt in potestatem.
 „Quodsi itaque consuetudo invaluit, dubitandum non
 „est, recte eam servari, nisi quatenus devertit ad illam
 „iniquitatem seu improbitatem, quam leges circa usuras
 „damnant. Quod fiet, quoties miseri debitores cum
 „solvere per inopiam nequeunt, rigore creditorum ad
 „convertendum in mutuuum usuras adiguntur, nec inde
 „aliquid lucri vel commodi habent. Haec illorum in
 „immen-

immensum ac alienum præcipitatio, non sine justa ratione est permittenda. Vbi cessat in ea specie ratio, usuram approbans, nempe vel pœna, vel compensatio, sibi nec usura, quatenus proximi morsus est, alias divinitus prohibita, poterit esse probabilis.“

§. XXII.

Recte igitur colligere licet, anatocismum eodem modo, uti usuræ simplices non per se, sed per accidens solummodo injustum, illicitum & iniquum esse, & fieri posse. Limites igitur si observantur, conventio de usuris in sortem convertendis justissima esse potest, hinc fere consuetudo communis, testante *Mevio in discussione levaminum inopia debitorum c. 4. Sect. 6. n. 28. & Part. 4. Decis. 213.* restrinxit verba Legum generaliora, & eximit ab ista prohibitione conventionem, qua debitæ ac solvendæ usuræ in mutuum vel aliud crediti nomen convertuntur. Nulla enim est perspicienda ratio, quare, cum novam sortem debitori numerare licet, non liceat converfis in istam usuris solvendis novas stipulari. *Godofredus ad l. 28. C. de usuris.* Rectius enim qui intuetur, quæ Legibus disposita, non obscure videbit, ea odio facneratorum adversus eorundem vitia esse constituta, atque id saltem intendere, ut, quando forte usuræ justo tempore non solvantur, nec debeat hæc circumstantia novis usuris & lucris causam præbere ad oppressionem debitoris forsitan absque culpa sua morosi, præcipue quia & propria creditoris culpa concurrere videtur. Id vero, quod semper licet, pro usu pecuniæ mihi debitæ

emin

D 2

alteri

alteri concessio usuras promittere & stipulari, & eas vicissim credere, sive longa sive brevi id fiat manu, quod perinde habetur, minime prohibitum censei potest. Si igitur usuræ creditori solutæ in continenti iterum mutuo debitori dari possunt, atque usuræ iterum tunc debentur, non perspicio rationem, quidni usuræ debitæ residuæ inter Creditorem & debitorem liquidatæ naturam fortis per conventionem consequi possint, dummodo absit animus & intentio opprimendi debitorem obæratum, nec per indirectum hac occasione debitor plus sperans de bonis suis, quam in illis est, in immensum æris alieni alius super aliud acervati cumulum, detruderetur.

§. XXIII.

Quoties itaque debitor nullum exinde damnum sentit, quando usuræ, quarum dies venit, in sortem computantur, sed potius commodum exinde percipit, ac v. c. necessitatem alia mutua a tertio creditore alias contrahendi, hoc pacto inito, salvo statu suæ fortunæ evitat; toties & ejusmodi conventionem de convertendis iterum usuris in sortem validam ac licitam esse propitio jure defendo. Ipse *Mevius loc. cit.* testatur, sibi cognita esse exempla perplurima, in quibus ejusmodi contractus non modo in judiciis decidendo approbati, sed & opera atque intermediatione ipsorum Iudiciorum conciliati fuerunt. Iure meritoque ergo meam defendi sententiam judico, quod prohibitiva dispositio *L. 28. C. de usuris* ad talem hypothesein & conventionem ejusmodi circumstantiis munitam minime

nimé extendenda maneat, idque eo magis, quia maximi nominis Iureconfulti, *Mevius loc. cit.* scilicet, *Böhmer in jure Digest. L. 22. tit. 1. §. 7. Cothmann Volum 1. Resp. 52. alique* illi calculum non modo subjiciunt, sed & analogiæ juris ea conformis est. Dantur enim usuræ vi definitionis loco compensationis, quia debitor mea utitur pecunia, meque ab utilitate ex usu ejus percipienda excludit. Hinc consequens est, ut &, si usuras mihi debitas non solvat, sed per conventionem expressam ad suam utilitatem promovendam lucrumque sibi quarendum retineat, debitor de illis faciat hanc compensationem, quia ipso jure canonico ob moram & tardatam solutionem id quod interest, sive usuræ legitimæ debeantur, & tales usuræ usurarum hoc casu verum interesse lucri legitimi & radicati cessantis continent. *Cothmann Vol. 2. Resp. 52. n. 156.* unde & sub hac præsupposita limitatione renunciatio debitoris de non opponenda exceptione anatocismi, propter rationem prohibitionis præsentis in casu cessantem, utique licita & valida manet, ita, ut ad renunciata non detur regressus.

§. XXIV.

Id quod de licito usu anatocismi, tam propter moram, quam propter expressam inter creditorem & debitorem initam conventionem, in genere hætenus defendi, etiam in specie ad licitam ejus admissionem & validam exactionem usurarum de usuris a debitore non solutis, quoad patriam nostram, imprimis applicare possum. Non enim solum per ea, quæ *Spho 22.* adduxi, constat, communem per Germaniam consuetudinem

D 3

L. 28.

L. 28. C. de usuris restrinxisse, sed et in specie de usu Pomeraniæ simili idem testantur Icti Pomeranenses, *Mevius in discuss. levam. inop. debit. loc. cit. n. 30.* ut & in *Decis. P. 4. D. 213. n. 4.*, undenam per argumentum a vicinia ad nostram quoque provinciam patriam concludere possum. Sed præterea multa specialia exstant Responsa & Decisiones, quæ itidem usum hujus sententiæ practicum in Megapoli specificè asserunt. Sic enim in duobus Responsis a facultate juridica Hallensi in annis 1716. & 1731. suppeditatis, quæ allegantur ab *Hempelio im allgemeinen Repertorio sub voce anatocismus n. 1.* in rationibus decidendi expressè provocatur ad id, quod plurimis in provinciis Germaniæ, præprimis in Megapoli, conversio usurarum in sortem permittitur sit. Idem illud testatur *Mevius loc. cit.*, atque asserit, istud testimonium extra omnem dubitationis aleam propter notorietatem positum esse. Neque minus ad patrium Ictum *Cothmannum* provocare possum, qui in suis Responsis diversis locis, præsertim vero *Vol. 4. Resp. 38. n. 17.* ita differit: *quotidie usuræ & interesse debitum in sortem redigi, & inde annuum interesse promitti & præstari solet, cujusmodi etiam conventiones, nisi manifeste fraus inesse demonstratur, in curiis pro justis & legitimis censei & haberi solent.* Immo multo clarius hoc docet *Illustris Dnus Præsès in Jure Mecklenburgico illustrato Cent. 3. jud. 69.* & præter Autores supra jam laudatos, non solum ad *Cothmanni Vol. 1. Conf. 18. n. 218. Car. von Hagen de usuris c. 5. n. 128. Lindemann de mutuo c. 3. n. 57.* provocat, sed in specie quoque *Responsum ab amplissimo ordine Dominorum Antecessorum Rostochiensium in anno*

no 1691. in causa **Bürgermeister Rügen contra C. V. v. Plessen** datum hac in causa allegat, tenore cujus conversio usurarum in sortem moribus hujus provinciae haud reprobata, sed potius per observantiam & constitutiones ex probabilibus rationibus approbata declaratur. Quam opinionem quoque semper Antecessores in facultate, utpote moribus hujus Provinciae conformem, amplexos esse, idque ex variis decisionibus & Responsis demonstrari posse, expresse determinat. Nec desunt ex novissima historia exempla, hanc observantiam in Ducatu Megapolitano corroborantia. Sic enim v. c. **Franck im alten und neuen Mecklenburg** *Libr. 18. p. 155.* allegat casum, quo *anno 1731.* facta liquidatione de publicis a Nobilium ordine contractis debitis, cum liquidatio restantium de sorte usurarum simul facta, Generosus Dominus de Hahn usuras in sortem per conventionem converti, atque desuper chirographum sibi dari passus est, quod delectus Nobilitatis Provincialis nomine totius Provinciae quoque approbavit & fecit. Eodem modo adhuc in praecedenti anno Illustris Cancellaria Suerinensis in causa Liquidationis creditorum defuncti v. B. 311 P. oblatum heredum de computandis usuris in sortem, & solvendis usuris usurarum, ad evitandum concursum imminens factum, usque ad approbationem creditorum approbavit. Quod tamen per dissensum creditorum postea rejectum.

§. XXV.

Eo magis haec sententia de aequitate anatocismi seu computationis usurarum in sortem, si modo absit impro-

improbum scenus creditoris, clarius elucebit, quando respicimus ad alios casus, ubi ipsæ Leges Romanæ, anatocismum alias generaliter damnantes, usuras usurarum approbant; & perpendimus in illis identitatem rationis, quæ cum fundamento, supra a me ad deducendam æquitatem anatocismi certis sub limitationibus, allato, coincidit. Exempla eum in finem ad corroborandam meam sententiam adjiciam. Sic usuræ usurarum exigi possunt, si *fidejussor* pro debitore sortem cum usuris solverit. Ratio est in promptu. Nam simulac fidejussor creditori sortem cum usuris solvere tenetur, istud quod solvit, scilicet exsoluta sors cum usuris, haud amplius naturam usurarum, sed potius veri debiti assumit, quod repetendi cum usuris fidejussor secundum omnia jura sibi facultatem tribuere potest. *Mevius P. 6. D. 328. P. 7. D. 212. n. 7. P. 8. D. 249. n. 1.* Si vero usuræ solutæ debitum & quasi mutuum constituent, earum usuræ utique debentur. *Idem P. 6. D. 328.* per consequens, cum officium fidejussoris illi non debeat esse damnosum, *l. 7. D. quemadm. testam. aperiantur. §. 6. Inst. de fidejuss.* necesse est, ut debitor eum indemnem præstet, & usuras tam de soluta sorte, quam de solutis usuris, exsolvat, quem alias fidejussor contraria actione mandati convenire potest. Nam quotiescunque ex justa causa summa debiti crescit, totum debitor præstare tenetur. *l. 45. §. 6. l. 50. §. 1. l. 56. fin. D. juncta l. 12. §. 9. D. Mandati Zanger de Except. P. 3. c. 25. n. 79. Et seqq.* Si vero fidejussor graviores usuras, quam necesse fuit, solverit, nullus ipsi contra debitorem datur regressus ratione summæ excedentis. *l. 10. §. 12. Et l. 29. ff. Mandati.*

§. XXVI.

Simili modo usurae usurarum recte exiguntur, si negotiorum gestor, Mandatarius aut Procurator usuras Principalibus competentes in suum usum adhibuerint. Isti enim sine consensu Domini & Principalium istis usuris, quas ab horum debitoribus perceperunt, usi sunt. & lucrum infcio atque invito domino ex iis sibi conciliarunt. Cum vero ille, qui re aliena utitur sine Domini voluntate, Domino satisfactionem teneatur prestare; facile argumentari valeo, tales Procuratores, Mandatarios & negotiorum gestores, qui absque consensu Principalis usuras ejus nomine a debitoribus exactas in suos usus convertunt, ad usuras usurarum solvendas esse obligatos. *L. 10. §. 3. D. Mandati, Struvii Syntagm. jur. civ. exerc. 27. §. 51. arg. L. 58. §. 1. & fin. D. de admin. tutor. Coccejus de Anatocismo Sect. 2. §. 6. & 7.* Quæritur hac occasione, ad quantas usuras administrator cassæ civitatis seu ararii publici & negotiorum gestor de redditibus perceptis & in usum suum convertis de jure teneatur. Et respondeo, secundum *L. 28. D. de negot. gest.* ad centesimas usuras, si ve duodecim pro centum solvendas, eum esse obligatum, quam legem adhuc hodie in usu esse recte asserit *Lexser in sp. 55. cor. 2.* Et istud etiam intuitu tutoris, de quo proxime jam agam, juris esse, testatur *Wernber select. observ. forens. Vol. 4. obs. 316.*

§. XXVII.

Præterea usuras usurarum solvere debent tutores vel curatores, qui a debitoribus pupillaribus nomine
E
pupil-

pupillorum vel minorum usuras acceperunt, & in proprium usum converterunt. Tutorum enim & curatorum officium debet esse gratuitum, nec istis ullò modo est permistum, lucrum sibi ex tutela vel curatela comparandi. *L. 58. pr. D. de adm. & periculo tutor.* Si igitur nihilominus tutores vel curatores usuris a debitoribus pupillaribus perceptis utantur, atque per eas lucrum sibi faciant, sicque se cum damno pupillorum vel minorum locupletent, tunc etiam pupillis & minoribus usuras usurarum solvere sunt obstricti. *L. 7. 10. 12. 58. §. 1. & fin. D. de administ. tutor. Carpzov. P. 2. const. II. def. 22. Böhm. Introd. in Jus Digest. libr. 26. tit. 7. §. 17. Mencke de tutore ad usuras usurarum præstandas obligato. Richter de Jure & Privilegio creditorum disp. 12. limit. II. qui responso facultatis hoc illustrat.*

§. XXVIII.

Nec exceptio est facienda, si forte tutor vel curator sit ipse debitor pupilli vel minoris, & usuras debitas quotannis non in rationes redegit, sed illas in suum usum convertit. Nam si tutores vel curatores pupillis vel minoribus usuras usurarum præstare debent, si usuris a debitoribus pupillaribus perceptis sunt usi, etiam hoc in casu ob paritatem rationis ad usuras usurarum solvendas tenentur, si minorum sunt debitores, & debitas usuras non quotannis in rationes redegerunt, sed istas in suum usum adhibuerunt. Tutores enim pupillò id contra se præstare debent, quod contra alium, & simul tanquam creditores & debitores considerantur, nec

nec cum detrimento pupilli sese locupletare debent. *L. 7. §. 12. L. ult. D. de administ. tut. L. 17. §. 18. D. locati. Mencke loc. cit. §. 3. seq. Mevius P. 1. Dec. 73. Müller ad Struvii Exercit. 27. §. 51. lit. d. Wernber obs. forens. P. 8. O. 397.*

§. XXIX.

Eadem illa obligatio tutori curatori que incumbit, quando usuras exactas deducto antea eo, quod necessitati inopinatae infervit, licito lucro ac fœnori non exponit, sed post sex menses a tempore susceptæ administrationis *L. 15. D. de administ. tut. vel curat. & suscepta jam administratione post duos menses a tempore factæ solutionis L. 7. §. 11. D. eodem otiosas relinquit.* Nam ejus officium vult, ut curam adhibeat omnem, ne pecuniæ pupillorum maneant otiosæ. Si itaque commoda eas elocandi occasio sese exferat, ejus quoque omnino est & manet, ut istam observet, nisi velit præsumptionem incurrere, seipsum pecuniam pupilli nomine exactam in proprium commodum convertisse. *Carpzov. Part. 2. const. n. def. 22. & hinc pupillos & minores indennes præstare.* Quia enim tunc tutor in genere de pecunia pupilli nomine exacta usuras præstare tenetur. *L. 32. §. 2. D. eod. tit.,* necesse quoque est, ut, cum, ubi eadem ratio, eadem quoque sit legis dispositio, tutor atque curator usuras tunc usurarum otiosæ relictarum pupillis præstare debeat. *L. 7. §. 10. §. 12. D. eod. immo & de centesimis propter præsumptionem supra adductam tenetur. (§. 26.)* Commoda tamen ut adfuisse occasio elocandi necesse est, quam quidem a tutore negatam pupillus proban tam

E 2

habet,

habet, nisi doceri forsitan possit, tutorem eodem tempore proprias pecunias bene elocasse *Carpzov. P. 2. const. u. def. 23.* Immo idem etiam obtinet in casu, quando usuras plane non exegit tutor vel corator. Quia enim non de neglectis solum & omissis tenetur, *L. 7. §. 3. D. eodem L. 4. & 7. C. arb. tut.* sed & de fructibus conveniri potest percipiendis. *L. 32. §. 2. D. de administ. tut. L. 25. & 27. C. eodem* prona exinde consequentia absque ulteriori deductione per se fluit, tutorem vel curatorem hoc in casu negligentem ad usuras usurarum pupillo præstandas utique obligatum manere, qua tamen in materia brevitatis causa lectorem remitto ad *dissert. Carrachian. de anatocismo §. 15.*

§. XXX.

Dissentit interim hac in quaestione a me *Stryck in U. M. l. 26. tit. 7. §. 23.* cum multis aliis ibidem adlegatis, & in ea hæret opinione, quasi usuræ usurarum a tutore vel curatore non essent præstandæ, si vel ipse quæ Debitor usuras non in rationes redegerit, aut a debitoribus pupillaribus exactas & acceptas non iterum fœnori exposuerit, sed nisi me omnia fallant, absque solido fundamento. Nam utroque in casu pupillo damnum intulit, & sese locupletavit, quod contra apertas Leges impingit. Præterea quotannis rationes reddere & usuras ad compitum redigere debet, & hinc quoque usuræ quotannis in plene novum debitum novamque sortem transmutantur. Clara exstat *l. 7. §. 3. de administ. tut.*, quæ semper loqui præsumitur, & in qua hæc verba obveniunt: *post depositionem pecunie comparare*

parare neglexerunt tutores prædia, incipient in usuras conveniri; quanquam enim a Præatore eos cogi oportet, ad comparandum, tamen si cessent, etiam usuris plectendi sunt, tarditatis gratia, nisi, si per eos factum non est, quò minus comparent & in l. 9. §. 3. eod. quod tutor adversus alium præstare debuit Pupillo, ut id adversus se quoque præstare debeat, non solum disponitur, sed additis adhuc ulterioribus; *fortassis & plus. Adversus alios enim experiri sine actione non potuit, adversus se potuit.* Nil itaque prodest *objectio illa Stryckiana* in Libr 22. tit. 1. §. 18. quod, cum debitor in tali casu non mutetur, in quo ordinarie solummodo usuræ usurarum admittuntur, illæ a tutore in adducto casu haud exigi possint, sed potius subsistendum sit in prohibitione anatocismi generali. Nam antea jam rationes adduxi, cur tutor vel curator utique ad usuras usurarum præstandas teneatur, ex quibus hæc objectio facile refellitur. Exacta enim vel debira summa tanquam fors est consideranda.

§. XXXI.

Porro Anatocismum licitum esse & usuras usurarum exigi posse mutata persona debitoris defendo. Dissentiunt quidem *Carrach & Coccejus in Diss. de Anatocismo.* Sed rationes sequentes memet movent ad contrariam fovendam sententiam. Nam Spho XIII. jam ostendi, hodie usuras usurarum, non adeo esse odiosas, ac jure Romano, sed potius ad æquitatem esse respiciendum. Finge igitur, debitorem meum, qui alium habet debitorem, mihi ejus consensu sortem cum

esup

E 3

usuris

usuris cedere, eumque delegare, ita ut delegantis debitor fiat meus debitor delegatus. Finge, eum delegatum debitorem maxima ex parte tantum loco sortis meo priori debitori jam deleganti debere, quantum meus debitor delegans mihi ratione sortis & usurarum solvere debuisset. Nonne hoc in casu, si ex principio, quod prohibitio anatocismi sit generalis & universalis vi *L. 28. C. de usuris* non plures mihi præstaret usuras, quam quod intuitu sortis a me priori debitori jam deleganti, mutuo datæ, præstandæ fuissent, & de usuris quoque delegatis plane nullas præstare vellet usuras, licet sua antea a delegante accepta fors in majori consistat quantitate, & quantitatem usurarum mihi debitarum simul contineat, nonne hoc in casu, inquam, debitor delegatus aperte cum damno meo fieret locupletior? ast non in hoc casu solum, sed potius generatim assero, ejusmodi residuas usuras in persona tertii debitoris plane amittere usurarum qualitatem & naturam sortis accipere, hinc licitam usurarum exactionem admittere, non obstante illa generali *L. 28. C. de usuris* prohibitione. Certo certius hic provocare possum *ad L. 10. §. 3. in f. D. Mand. L. 7. §. 12. L. 58. §. 1. & fin. D. de adm. tut. L. 19. §. 4. de neg. gest. Wernher P. 5. obs. 86. Schöpffer Synops. Pand. l. 22. tit. 1. n. 30. ut & Richter de Jure & privil. credit. disp. 12. limit. II.*, qui expresse usurarum earum in concursu creditorum eandem ut sortis haberi rationem dicit. Nec obstat argumentum in contrarium adlatum, quod delegatio solummodo solutionis effectum intuitu delegatarii & delegantis, non autem delegati producat, & delegatus citra delegationem usuras deleganti solvere deberet, quas

quas jam facta delegatione delegatario præstare teneatur, hincque per ejusmodi delegationem ratione delegati nulla mutatio facta sit, nec dici possit, delegationem intuitu delegati effectum solutionis habere. Nam sicuti in genere usuræ ab alio debitore præsentis meo debitori, & cum sorte, & separatim solutæ, in persona ejus, qui accepit, *sortis vice funguntur, & fors efficiuntur l. 58. §. 1. & 4. D. de adm. tut. vel curat.* ita & usuræ, quando delegans eas delegatario interveniente delegatione cesserit, & delegatus se expromittendo ad eas delegatario solvendas obligaverit, per novationem in sortem convertuntur, & naturam usurarum amittunt. Si vero facta hac delegatione in persona delegati naturam sortis habent, prono sequitur alveo, non solummodo delegatarium a delegato, si in solvendo moram nectat, usuras moræ exigere posse, sed conventionem quoque cum delegato de usuris exinde præstandis initam utique validam esse. *Bachov. ad Treutl. vol. 2. diff. 3.* Et utique hic solidum ac satis in ipsis legibus stabilitum fundamentum adest, quare in expromittente ac delegato exceptionem facere possimus a prohibitione illa generali *l. 28. C. de usuris.* Immo praxim hac in re meæ sententiæ conformem, ita ut si per delegationem fors cum usuris cedatur & debitor mutetur, usuræ usurarum locum habere possint, testantur *Struv. exerc. 27. th. 51.* qui ad Responsum quoddam a facultate juridica datum provocat. *Carpzov. const. 30. def. ult. Böbmer. Introd. in Jus Digest. l. 22. tit. 1. §. 7. Sebaumburg. comp. Jus Dig. l. 22. tit. 1. §. 5.*

§. XXXII.

Num vero usuræ usurarum etiam mutato creditore locum habeant, quæstio mihi videtur ambigua, quam in præsentem plene enodandi mihi non est animus. Confiteor, argumenta pro negativa magis mihi arridere, quam pro sententia adversa. Equidem concedo, *l. 37. D. de usuris* speciem præ se ferre affirmativam defendendi. Attamen nihilofecius iis mecum adjicio calculum, qui ad hanc questionem in genere spectantæ negatiue respondent, adjecta tamen secundum antea præmissa principia quadam limitatione. Cedens enim in cessionarium plus juris transferre nequit, quam quod ipse habet, *l. 54. D. de reg. juris* nec conditionem debitoris duriores facere potest, quatenus vero creditor primarius usuras usurarum secundum principia antea adducta vel absque promisso vel propter conventionem supra ut licitam defensam a debitore exigere potuerit, eatenus & novo creditori usuras usurarum exigere licebit. Quæ secundum principia etiam erit respondendum, si quæstio oriatur, num secundus creditor hypothecarius, qui primo creditori sortem cum usuris exsolvit, eaque solutione majoris securitatis causa pignus sibi acquirit, usuras usurarum exigere queat. Negatur hoc in *l. 12. §. 6. qui pot. in pign.*, cum creditor non offerat priori pecuniam animo solvendi pro aliodebiti, sed animo sibi acquirendi & quasi emendi pignoris *cit. l. 12. Struv. exerc. 27. th. 51. l. 4. §. fin. D. de rebus aut. jud. poss.*

§. XXXIII.

§. XXXIII.

Tempus itineri destinatum accelerat, hinc finem huic labori impono. Multi superfunct casus, qui adhuc disquiri possent, sed temporis brevitatis istud prohibet. & facile secundum principia adducta dijudicari possunt, quæ hic non specialiter tetegi. Animus mihi quidem erat adhuc enucleandi, usuras rei judicatæ etiam in praxi obtinere, easque usuras tam usurarum quam litis sumtuum continere, istasque usuras etiam ultra alterum tantum currere, uti casum in terminis decisum scio. Similiter acturus eram de mercatore, qui, licet in venditis mercibus plus quam consuetas usuras ad computum redegit, a debitore tamen in mora constituto post annum usuras de pretio non soluto, hinc usuras usurarum exigere potest. Sed in præsentis istud silentio præterire cogor, & cum materia ventilanda mea ex sententia satis explicata & instructa videatur, in causa jam concludo, & hunc laborem benevolentium Lectorum iudicio ac sententiæ submitto.

F I N I S.

F

PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
DOMINO RESPONDENTI,

CAVSSARVM PATRONO MERITISSIMO,
FAVTORI ATQVE AMICO SVO CONIYNGTISSIMO
S. ET O.

DICIT

HERMANNVS BECKER
LL. D. ET INST. P. P. O. SENAT.

Publica officia, & negotium A SERENISSIMO NOSTRO PRINCIPE AC DOMINO NOSTRO LONGE CLEMENTISSIMO propensissime *Vir Illustris ac Consultissimo Domino Consiliario atque Antecessori MANTZELIO, Facultatis nostrae venerando Domino Seniori, ac pro tempore Decano Spectabilissimo, huic Specimini inaugurali destinato Praesidi gravissimo, Fautori atque Collegae meo longe honoratissimo*, demandatum, eum aliis laboribus publicis destinatum avocant, ac pro hac vice impediunt, in propria persona praesidium suscipiendi, atque defensa *Tua, Amice coniunctissime*, haec dissertatione *Tibi* conferendi honores Doctorales. Commisit *Vir Illustris* durante sua absentia mihi vices suas Decanatum nostrae Facultatis spectantes, atque in laboribus obuiis eum hoc officio coniunctis benevole substituit. Sicuti igitur observantia mea *Vir Illustris* debita gratissimam mihi reddit spartam animum meum *Illi* deuinctum in suscipiendis haece benevole commissis testandi, ita & multo magis pergrata est & manet mihi occasio, *Tibi Vir Consultissime, ac Amice coniunctissime*, officia mea debita non solum in suscipiendo Vicepraesidio praestandi, sed & animum *Tibi* deditissimum publicis votis testandi, quae sincero pectore in accipiendis dudum iamiam promeritis honoribus publice haece meis literis soluo. Superuacaneum foret, *Vir Consultissime, Tuis* moribus, *Tuisque* profectibus in legali scientia, & theoretica, & practica, utramque enim felicissima semper Minerva & olim coniunxisti, atque adhuc hodie practicis laboribus dicatus, coniungis, laudes

con-

congerere, & carmina canere. Supervacaneum inquam hoc foret negotium meis qualibus qualibus viribus, quas iudicio, quam sint exiguae, cum non vita solum *Tua* Academica per varios annos nostris in Athenis laudatissime peracta, & specimina *Tuae* eruditionis tunc iam temporis a *Te* exhibita, sed & practici *Tui* labores, in foro publico quotidie dignis cum encomiis in defendendis aliorum fortunis, satis hoc faciunt, atque testantur. Liceat itaque mihi solummodo gratulatoria haecce mea & acclamatoria epistola animum meum *Tibi* *Tuisque* & *presentibus* & *futuris* deuinctum Germanico id est sincero pectore testari. De Dissertatione oblata a *Te* proprio Marte elaborata, ut pauca simul addam permittas. Ipse iam indicasti in praefamine, *Tibi* in elaborando iamiam occupato, & ad aliud thema eligendum negotiis *Tuis* impedito, ab *Illustri Domino Decano*, cuius vices ut Mandatarius solummodo suscipio, Carrachianam illam Dissertationem hoc de themate solide conscriptam, communicatam fuisse. Non sine ratione tamen permansisti in *Tuo* proposito. Statim enim collatio utriusque elaborationis demonstrat, multa a *Te* partim alia ratione determinata, partim ulterius deducta, partim ex principis naturalibus alio modo suffulta esse, quam in opere Carrachiano deprehenduntur. Unicum ut addam exemplum, prouoco solummodo ad §. 19. & 24. Dissertationis Carrachianae. Optima itaque ex ratione gratulor *Tibi* laborem exanclatum, simulque honores, qui *Te* dignissimum exspectant, quolibet fausta, quolibet felicia intimo ex corde *Tibi* apprecaturus, meque Favori *Tuo* & in posterum commendaturus. *Vale Amice suavissime & coniunctissime*, ac faue

T V O

Scribendam Rostochii
die 10. Martii 1760.

deditissimo

AMICO AC PRAESIDI SVBSTITVTO.

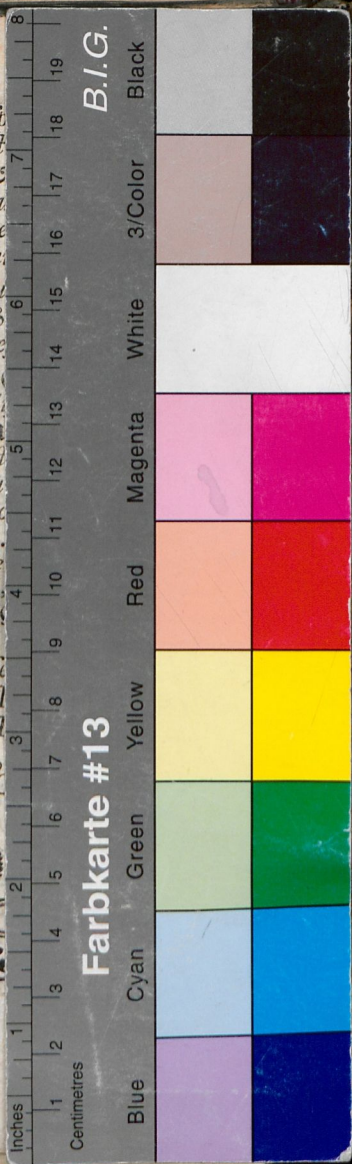

Rostock, Diss., 1759-76

X 228 42 89

Gr. 15. num. 39.
12
1760, 5.

DISSERTATIO IVRIDICA INAUGVRALIS,
SISTENS DISQVIVISIONEM
A N A T O C I S M V S
A N E T Q V A T E N V S S I T
PROHIBITVS,

P. 1449.

QVAM,
SVMMO IN COELIS NVMINE ADIVVANTE,
EX CONSENSV
AMPLISSIMAE FACVLTATIS IVRIDICAE
ACADEMIAE VARNIACAE,
PRAESIDE
VIRO ILLVSTRI ATQVE CONSVLTISSIMO,
DN. ERN. IO. FRID. Mantzeln,
SEREN. DVVIS REGN. MECKL. CONSIL. CANCELL. AC CONSIST.
PANDECT. PROF. PVBL. ORD. COM. PAL. CAES. FAC. IVR.
SENIORE, ATQVE H. DECANO,
STVDIORVM SVORVM PROMOTORE SEMPER
COLENDO,
PRO OBTINENDIS SVMMIS IN VTROQVE
IVRE HONORIBVS,
ANNO MDCCLX. DIE XIII. MARTII
ATHENIS VARNIACIS
PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI SVBIIICIT,
L V D O L P H P H I L I P P
MECKLENBVRG,
BOIGENBVRGO MEGAPOL.
SVPREMORVM IVDICIORVM ADVOCATVS RECEPVS.

ROSTOCHII,
LITTERIS ADLERIANIS,

